EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.5.2022.
COM(2022) 243 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE VIJEĆU I EUROPSKOM PARLAMENTU

Šesto godišnje izvješće o Instrumentu za izbjeglice u Turskoj

Sadržaj

1. Uvod 1
1.1. Turska i izbjeglička kriza 1
1.2. Odgovor EU-a na krizu i uspostava Instrumenta 2
2. Funkcioniranje Instrumenta 5
3. Financijski kapacitet, trajanje i priroda financiranja 5
4. Provedba instrumenta 8
5. Praćenje i evaluacija 14
6. Revizija 15
7. Komunikacija i vidljivost 16
8. Zaključci i sljedeći koraci 17

1. Uvod

U skladu s člankom 8. stavkom 1. Odluke Komisije od 24. studenoga 2015.[1] o usklađivanju mjera Unije i država članica koordinacijskim mehanizmom (dalje u tekstu „Odluka") Komisija redovito izvješćuje Europski parlament i Vijeće o provedbi Instrumenta za izbjeglice u Turskoj (dalje u tekstu „Instrument"). U skladu s člankom 8. stavkom 2. Odluke Komisija svake godine podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Instrumenta. Prvo godišnje izvješće o Instrumentu objavljeno je u ožujku 2017.[2] Sva godišnja izvješća dostupna su na internetskim stranicama Instrumenta za izbjeglice[3]. U ovo su izvješće uključeni podaci do veljače 2022.

1.1.Turska i izbjeglička kriza

Turska je zbog svojeg zemljopisnog položaja važna zemlja prihvata i tranzita za izbjeglice i migrante. Zemlja je primila više od četiri milijuna izbjeglica, što je najveći broj u svijetu. Među njima je više od 3,7 milijuna registriranih sirijskih izbjeglica[4] i 330 000 registriranih izbjeglica i tražitelja azila uglavnom iz Afganistana, Iraka, Irana i Somalije[5] [6]. Njihova je brojnost znatno utjecala na zajednice domaćine. Dugotrajna raseljenost sirijskih izbjeglica u Turskoj i sve veći broj nezakonitih dolazaka iz Afganistana u Tursku koji su uslijedili nakon krize u ljeto 2021. predstavlja izazov za socijalnu koheziju izbjeglica, migranata i zajednica domaćina, posebno u kontekstu gospodarske krize i posljedica pandemije bolesti COVID-19 na tržište rada.

Turska i dalje ulaže znatne napore u prihvaćanje i zadovoljavanje potreba više od četiri milijuna izbjeglica i migranata te je ponovno naglasila svoju predanost provedbi Izjave EU-a i Turske iz ožujka 2016.[7] Suprotno očekivanjima, Turska se nije suočila s masovnim priljevom migranata i izbjeglica zbog pogoršanja sigurnosnog stanja u Afganistanu. Međutim, pritisak se nastavlja duž tursko-iranske granice. Izjava je nastavila davati konkretne rezultate u 2021. kad je riječ o smanjenju broja nezakonitih i opasnih prelazaka Egejskog mora i spašavanju života. Međutim, broj dolazaka nezakonitih migranata povećao se 2021. na većini ruta u odnosu na 2020., tj. 11 865 migranata u Cipru (povećanje od 92 %), 12 916 migranata u Italiji (povećanje od 200 % i 936 migranata u Bugarskoj (povećanje od 300 %). Međutim, broj dolazaka u Grčku smanjio se na 7 443, što je pad od 47 %. Povećanja u 2021. djelomično bi mogla biti posljedica ukidanja mjera koje su zemlje u regiji uvele 2020. kako bi obuzdale pandemiju. Nadalje, iako se preseljenje izbjeglica u države članice EU-a nastavilo nakon

[1]Odluka Komisije C(2015) 9500 od 24. studenoga 2015. o usklađivanju mjera Unije i država članica koordinacijskim mehanizmom – Instrumentom za izbjeglice u Turskoj, kako je izmijenjena Odlukom Komisije C(2016) 855 od 10. veljače 2016.

[2] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/170302_facility_for_refugees_in_turkey_first_annual_report.pdf

[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[4] https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27

[5] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration

[6]Turski sustav azila specifičan je zbog toga što je pri potpisivanju Protokola iz New Yorka iz 1967. uz Ženevsku konvenciju iz 1951. Turska izrazila rezervu. Zbog toga velika većina izbjeglica u Turskoj ne može podnijeti zahtjev za potpuni status izbjeglice, već samo za „uvjetni" status izbjeglice kojim se, ako se odobri, boravak u zemlji ograničava do trenutka „preseljenja izbjeglice u treću zemlju".

[7] https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

kratke stanke zbog pandemije bolesti COVID-19, Turska je zadržala obustavu vraćanja s grčkih otoka uvedenu u ožujku 2020.

Europsko vijeće iz ožujka i lipnja 2021. istaknulo je da je u strateškom interesu Europske unije osigurati stabilno i sigurno okruženje na istočnom Sredozemlju kao i razvoj suradnje i uzajamno koristan odnos s Turskom[8]. Čelnici i čelnice EU-a zalažu se za poticanje pozitivnije dinamike u odnosima EU-a i Turske. U tu su svrhu izrazili spremnost na postupnu, proporcionalnu i reverzibilnu suradnju s Turskom u nizu područja od zajedničkog interesa, uključujući migracije. Dijalog na visokoj razini između EU-a i Turske o migracijama i sigurnosti održan je u listopadu 2021. u Ankari.

Na sastanku u lipnju 2021. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da bez odgode iznese službene prijedloge za nastavak financiranja sirijskih izbjeglica i zajednica domaćina u Turskoj, Jordanu, Libanonu i drugim dijelovima regije, u skladu s izjavom članova Europskog vijeća iz ožujka 2021. i u kontekstu cjelokupne migracijske politike EU-a. Komisija je mobilizirala 3 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2021.–2023. Na kraju 2021. mobilizirala je 860 milijuna EUR za potporu u području osnovnih potreba, obrazovanja i upravljanja migracijama. Kao i u slučaju drugog obroka Instrumenta, programiranje paketa od 3 milijarde EUR za razdoblje 2021.–2023. trebalo bi i dalje odražavati prelazak s humanitarne pomoći na razvojnu pomoć.

1.2.Odgovor EU-a na krizu i uspostava Instrumenta

Europska unija i njezine države članice 2015. odlučile su intenzivirati politički i financijski angažman kako bi pomogle Turskoj u primanju izbjeglica. Kao odgovor na poziv zemalja članica EU-a u kojem su zatražena znatna dodatna sredstva za potporu izbjeglicama u Turskoj, Odlukom Komisije od 24. studenoga 2015., koja je izmijenjena 10. veljače 2016.[9], a zatim ponovno 14. ožujka i 24. srpnja 2018., uspostavljen je Instrument za izbjeglice u Turskoj. Taj je instrument mehanizam za koordiniranje mobilizacije sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru proračuna EU-a te dodatnih doprinosa država članica koji su uključeni u proračun EU-a kao vanjski namjenski prihod. Države članice politički su se obvezale dati nacionalne doprinose u okviru Zajedničkog dogovora država članica EU-a i Europske komisije, koji su predstavnici vlada država članica donijeli 3. veljače 2016. te koji je ažuriran prilikom postizanja dogovora o drugom obroku Instrumenta[10]. Zajedničkim dogovorom uspostavljen je i okvir za uvjete. Za prvi obrok Instrumenta (2016.–2017.) dodijeljen je ukupni iznos od 3 milijarde EUR. Te 3 milijarde EUR stavljene su na raspolaganje povrh 345 milijuna EUR[11] koje je Komisija već dodijelila Turskoj kao odgovor na sirijsku izbjegličku krizu prije početka provedbe Instrumenta te uz bilateralnu pomoć država članica. Dodatne 3 milijarde EUR stavljene su na raspolaganje za drugi obrok Instrumenta (2018.–2019.), čime je ukupna vrijednost Instrumenta porasla na 6 milijardi EUR. Instrument je

[8] https://www.consilium.europa.eu/media/50763/2425-06-21-euco-conclusions-en.pdf

[9] Odluka Komisije C(2016) 60/03 od 10. veljače 2016. o Instrumentu za izbjeglice u Turskoj o izmjeni Odluke Komisije C(2015) 9500 od 24. studenoga 2015.

[10] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf

[11] Financijska sredstva mobilizirana od 2013. do 2015. u okviru različitih instrumenata za vanjsko financiranje kao što su Instrument za humanitarnu pomoć (HUMA), Instrument pretpristupne pomoći (IPA) i Instrument za doprinos stabilnosti i miru (IcSP), uključujući niz aktivnosti koje provodi Uzajamni fond EU-a kao odgovor na sirijsku krizu (EUTF).

operativan od 17. veljače 2016., odnosno prvog sastanka Upravljačkog odbora. Nakon tog sastanka Komisija je ubrzo ugovorila prve projekte u okviru Instrumenta. Do 31. prosinca 2020. Komisija je dodijelila cijelu operativnu omotnicu Instrumenta. Od ukupno 6 milijardi EUR do danas je isplaćeno preko 4,6 milijardi EUR.

Šefovi država i vlada država članica Europske unije i Turske ponovno su 18. ožujka 2016. potvrdili svoju predanost provedbi Zajedničkog akcijskog plana te dogovorili daljnje mjere za produbljivanje odnosa EU-a i Turske i rješavanje migracijske krize. Turska i Europska unija prepoznale su da su potrebne dodatne, brze i odlučne mjere. Konkretnije, u Izjavi EU-a i Turske od 18. ožujka 2016.[12] (dalje u tekstu „Izjava") pozvalo se, među ostalim, da se uništi poslovni model krijumčara i migrantima ponudi alternativa ugrožavanju vlastitih života te da se tako zaustave nezakonite migracije i ubrza provedba Instrumenta. Ukupni broj dolazaka iz Turske u Grčku, Italiju i Bugarsku 2021. iznosio je 21 295, u usporedbi s 18 402 dolazaka 2020. (povećanje od 16 %). Zabilježeno je 7443 dolazaka u Grčku u usporedbi s 13 979 u 2020. (smanjenje od 47 %); 12 916 u Italiju u usporedbi s 4191 u 2020. (povećanje za više od 200 %) i 936 u Bugarsku u usporedbi s 232 u 2020. (povećanje za više od 300 %). Migracijska ruta iz Turske prema Cipru i dalje je vrlo aktivna. U 2021. ukupan broj nezakonitih dolazaka u područja pod kontrolom Vlade Cipra iznosio je 11 685 (10 918 nakon prelaska zelene crte razgraničenja iz područja koja nisu pod kontrolom Vlade), što je povećanje od 92 % u odnosu na 2020.

Turska se i dalje suočava sa znatnim migracijskim pritiskom, koji se nakon pada 2020. zbog pandemije bolesti COVID-19 ponovno povećao 2021. Od ožujka 2021. mjesečni broj uhićenja u Turskoj bio je veći u usporedbi s odgovarajućim izvještajnim razdobljima 2020. Nastavljena je provedba programa preseljenja „jedan za jedan" u skladu s Izjavom. Između travnja 2016. i veljače 2022. iz Turske je u EU preseljeno 32 562 sirijskih izbjeglica. U skladu s Izjavom od 2016. s grčkih otoka u Tursku vraćeno je 2 140 migranata. Budući da turska tijela nisu opozvala svoju odluku iz ožujka 2020. da se zbog pandemije bolesti COVID-19 obustavljaju operacije vraćanja na temelju Izjave, 2021. nije provedena nijedna operacija vraćanja. Iako su preseljenja iz Turske nastavljena u srpnju 2020., vraćanja iz Grčke i dalje su obustavljena. Odgovarajući na opetovane zahtjeve grčkih vlasti i Europske komisije u vezi s nastavkom operacija vraćanja, Turska je izjavila da se neće provoditi operacije vraćanja ako se ne zaustave navodna prisilna vraćanja na tursko-grčkoj granici i Grčka ne opozove svoju odluku da Tursku smatra sigurnom trećom zemljom[13].
Države članice još nisu aktivirale dobrovoljni humanitarni program prihvata za koji se očekuje da će se aktivirati nakon prestanka nezakonitih prelazaka između Turske i EU-a ili barem nakon što se ti prelasci znatno i održivo smanje.

[12]https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

[13] U skladu s novom grčkom ministarskom odlukom Turska će se smatrati sigurnom trećom zemljom za podnositelje zahtjeva za azil iz Pakistana, Bangladeša, Sirije, Afganistana i Somalije. Zahtjevi državljana iz prethodno navedenih državljanstava mogu se na temelju toga smatrati nedopuštenima, a podnositelji zahtjeva bit će vraćeni u Tursku, gdje se smatraju sigurnima i imaju mogućnost zatražiti status izbjeglice.

COVID-19

Pandemija bolesti COVID-19 i dalje znatno utječe na Tursku. Nakon izbijanja krize u Turskoj u ožujku 2020. Komisija je stupila u kontakt s turskim tijelima kako bi saznala trebaju li konkretnu potporu EU-a za odgovor na krizu. Turska je potvrdila da namjerava nastaviti s projektima u okviru Instrumenta i redovite bilateralne pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) kako je izvorno planirano. Komisija je u bliskoj suradnji s turskim tijelima pristala na mobilizaciju ušteda u okviru Instrumenta za potrebe povezane s bolešću COVID-19 u obliku dodatnih sredstava za postojeće, a ne nove projekte. Obratila se i partnerima u provedbi Instrumenta za procjenu posljedica bolesti COVID-19 za projekte u okviru Instrumenta. Nakon tog savjetovanja razdoblje provedbe za projekte u okviru posebne mjere iz 2016. u vrijednosti od 1,6 milijardi EUR produljeno je do lipnja 2025., čime bi se trebalo omogućiti da se ostvare svi navedeni ciljevi predmetnih projekata.

Do kraja 2021. na intervencije u zdravstvu i mjere socioekonomske potpore za ublažavanje učinka bolesti COVID-19 u okviru Instrumenta za izbjeglice preusmjereno je otprilike 83 milijuna EUR (od ukupnih 133 milijuna EUR preusmjerenih intervencija EU-a u okviru svih financijskih instrumenata EU-a). Mjere su uključivale aktivaciju pričuve za nepredviđene rashode u okviru projekta SIHHAT I u vrijednosti od 4,7 milijuna EUR za opremanje zdravstvenih centara za migrante zaštitnom opremom i dezinfekcijskim sredstvima. Nadalje, u okviru humanitarne sastavnice Instrumenta više od 63 milijuna EUR preraspodijeljeno je u nizu projekata za pružanje humanitarne pomoći nakon izbijanja bolesti COVID-19. Konkretno, i Mreža za hitnu socijalnu pomoć (ESSN) i uvjetovana novčana pomoć za obrazovanje (CCTE) svojim su korisnicima osigurale dodatnu novčanu potporu. U okviru ESSN-a u lipnju i srpnju 2020. dvaput su osigurana dodatna sredstva u iznosu od 500 turskih lira (TL) za više od 1,75 milijuna izbjeglica (308 000 kućanstava), u ukupnom iznosu većem od 40 milijuna EUR. U okviru projekta CCTE-a 30. studenoga 2020. svim prihvatljivim korisnicima CCTE-a, bez obzira na dob i razred dodijeljeno je u obliku jednokratne isplate dodatnih 85 turskih lira. Ukupno 518 794 djece primilo je ta dodatna sredstva. Osim toga, novčana pomoć za otprilike 88 779 kućanstava (414 459 pojedinaca) koja nisu korisnici ESSN-a pružena je i u okviru nacionalne operacije koju je proveo UNHCR zajedno s Glavnom upravom za upravljanje migracijama (DGMM), uz doprinos od 16,7 milijuna EUR iz sredstava za financiranje humanitarne pomoći izvan Instrumenta. U okviru Uzajamnog fonda EU-a kao odgovora na sirijsku krizu pomoć za suzbijanje bolesti COVID-19 bila je usmjerena na nabavu osobne zaštitne opreme, učenje na internetu i na daljinu, zapošljavanje i psihosocijalnu potporu.

2. Funkcioniranje Instrumenta

Instrument je koordinacijski mehanizam koji omogućuje brzu, učinkovitu i djelotvornu mobilizaciju pomoći EU-a izbjeglicama u Turskoj. Instrumentom se jamči optimalna mobilizacija postojećih financijskih instrumenata EU-a, u obliku humanitarne i/ili razvojne pomoći, kako bi se osiguralo sveobuhvatno i koordinirano ispunjavanje potreba izbjeglica i zajednica domaćina[14].

Upravljački odbor Instrumenta pruža strateške smjernice u pogledu prioriteta, vrsta aktivnosti koje treba podupirati, iznosa koji će se dodijeliti i financijskih instrumenata koje treba mobilizirati te, kada je primjereno, u pogledu uvjeta povezanih s provedbom obveza Turske u okviru Zajedničkog akcijskog plana EU-a i Turske od 29. studenoga 2015. (dalje u tekstu „Zajednički akcijski plan")[15]. Tijekom 2021., šeste godine provedbe Instrumenta, održana su dva sastanka Upravljačkog odbora 30. lipnja i 17. prosinca 2021. Zbog pandemije bolesti COVID-19 ti su sastanci održani virtualno.

Instrument se provodi u skladu s ključnim načelima brzine, učinkovitosti i djelotvornosti uz osiguravanje dobrog financijskog upravljanja. Važne su i održivost intervencija Instrumenta i suodgovornost turskih tijela. Određivanje prioritetnih područja za pomoć temelji se na sveobuhvatnoj i neovisnoj procjeni potreba[16], pri čemu se posebna pozornost posvećuje ranjivim skupinama. Procjena potreba ažurirana je 2018.[17]

U okviru Instrumenta koordinira se financiranje iz sljedećih instrumenata za vanjsko financiranje[18]: humanitarne pomoći[19], Europskog instrumenta za susjedstvo[20], Instrumenta za razvojnu suradnju[21], Instrumenta pretpristupne pomoći[22] i Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru[23]. Mjere koje se financiraju iz proračuna Unije provode se u skladu s financijskim pravilima i propisima koji se primjenjuju na izravno i neizravno upravljanje.

Uvjet je za pružanje pomoći da se Turska strogo pridržava obveza iz Zajedničkog akcijskog plana i Izjave.

3. Financijski kapacitet, trajanje i priroda financiranja

Ukupni proračun koordiniran u okviru Instrumenta iznosi 6 milijardi EUR, mobiliziranih u dva obroka. Projekti u okviru prvog i drugog obroka traju najkasnije do sredine 2025. (s time

[14]Odluka Komisije C(2015) 9500 od 24. studenoga. 2015., članak 2. Ciljevi Instrumenta.
[15]Vidjeti članak 5. stavak 1. Odluke Komisije C(2015) 9500, kako je izmijenjena Odlukom Komisije C(2016) 855.
[16] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf
[17] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf
[18]Doprinosi iz Europskog instrumenta za susjedstvo i Instrumenta za razvojnu suradnju preneseni su i pruženi u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći i Uzajamnog fonda EU-a. U načelu su svi doprinosi iz Instrumenta u Uzajamni fond EU-a (iz Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) i u manjoj mjeri iz Instrumenta za razvojnu suradnju) pruženi kao nehumanitarna pomoć.
[19]Uredba Vijeća (EZ) br. 1257/96 o humanitarnoj pomoći, SL L 163, 2.7.1996., str. 1.
[20]Uredba (EU) br. 232/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Europskog instrumenta za susjedstvo, SL L 77, 15.3.2014., str. 27.
[21]Uredba (EU) br. 233/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta financiranja za razvojnu suradnju, SL L 77, 15.3.2014., str. 44.
[22]Uredba (EU) br. 231/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta pretpristupne pomoći, SL L 77, 15.3.2014., str. 11.
[23]Uredba (EU) br. 230/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru, SL L 77, 15.3.2014., str. 1.

da su mnogi projekti iz prvog obroka već dovršeni, a većina projekata dovršava se prije tog roka).

Iznimno, zbog pandemije uzrokovane bolešću COVID-19 razdoblje provedbe za projekte u okviru posebne mjere za 2016. u vrijednosti od 1,6 milijardi EUR dodatno je produljeno do lipnja 2025., što će omogućiti da se ostvare svi navedeni ciljevi predmetnih projekata.

U prvom obroku, koji je iznosio 3 milijarde EUR, 1 milijarda EUR mobilizirana je iz proračuna EU-a, a 2 milijarde EUR u bilateralnim doprinosima država članica[24]. U drugom obroku, koji je također iznosio 3 milijarde EUR, iz proračuna EU-a osigurane su 2 milijarde EUR, a od država članica 1 milijarda EUR[25].

Kad je riječ o proračunskim sredstvima EU-a, od 1 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2016.–2017., 250 milijuna EUR mobilizirano je 2016., a 750 milijuna EUR 2017. Od ukupno 2 milijarde EUR iz proračuna EU-a za razdoblje 2018.–2019., 550 milijuna EUR mobilizirano je 2018., a ostatak 2019.

Kad je riječ o doprinosima država članica Instrumentu, u prvom su obroku iznosili 677 milijuna EUR 2016., 847 milijuna EUR 2017., 396 milijuna EUR 2018. te 80 milijuna EUR 2019. Za drugi obrok doprinosi država članica iznosili su 68 milijuna EUR 2018., 202 milijuna EUR 2019., 265milijuna EUR 2020. i 166 milijuna EUR 2021., a preostala plaćanja planirana su za razdoblje do 2023. Doprinosi država članica uplaćuju se izravno u proračun EU-a u obliku vanjskog namjenskog prihoda u skladu s člankom 21. stavkom 2. točkom (a) podtočkom ii. Financijske uredbe te se raspodjeljuju u proračunske linije Instrumenta pretpristupne pomoći i Instrumenta za humanitarnu pomoć.

I dalje se održava zadovoljavajuća ravnoteža između učestalosti uplata doprinosa država članica u Instrument i učestalosti isplata na temelju tih doprinosa iz Instrumenta.

U okviru humanitarne sastavnice Instrumenta iznos od 19,50 milijuna EUR izdvojen je kao zaštitni kapacitet za moguće financiranje odgovora na priljev novih izbjeglica iz Sirije 2019. Budući da zaštitni kapacitet nije iskorišten 2019., taj je iznos ugovoren 2020. kako bi se pokrile mjere u području zdravlja i zaštite, čime je dovršen postupak programiranja za drugi obrok.

Do 31. prosinca 2021. Komisija je dodijelila cijelu operativnu omotnicu Instrumenta. Od ukupno 6 milijardi EUR isplaćeno je više od 4,6 milijarde EUR.

[24]Ukupna raspodjela doprinosa država članica dostupna je na: http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.

[25] https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

Dodatna pomoć EU-a izbjeglicama u Turskoj izvan okvira Instrumenta

Komisija je 2020. dodijelila 535 milijuna EUR za potporu humanitarnim djelovanjima u Turskoj izvan Instrumenta. Taj je iznos uključivao 50 milijuna EUR za daljnje pružanje pomoći u područjima zaštite, zdravlja i obrazovanja te 485 milijuna EUR u okviru izmjene proračuna kako bi se nastavio rad Mreže za hitnu socijalnu pomoć i programa uvjetovane novčane pomoći za obrazovanje. Nadalje, 2020. u okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP) u partnerstvu s Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM) donesen je program u vrijednosti od 11 milijuna EUR koji bi u skladu s turskim Nacionalnim akcijskim planom za usklađivanje i pristupima EU-a kako bi se doprinijelo usklađivanju različitih pravnih statusa migranata.

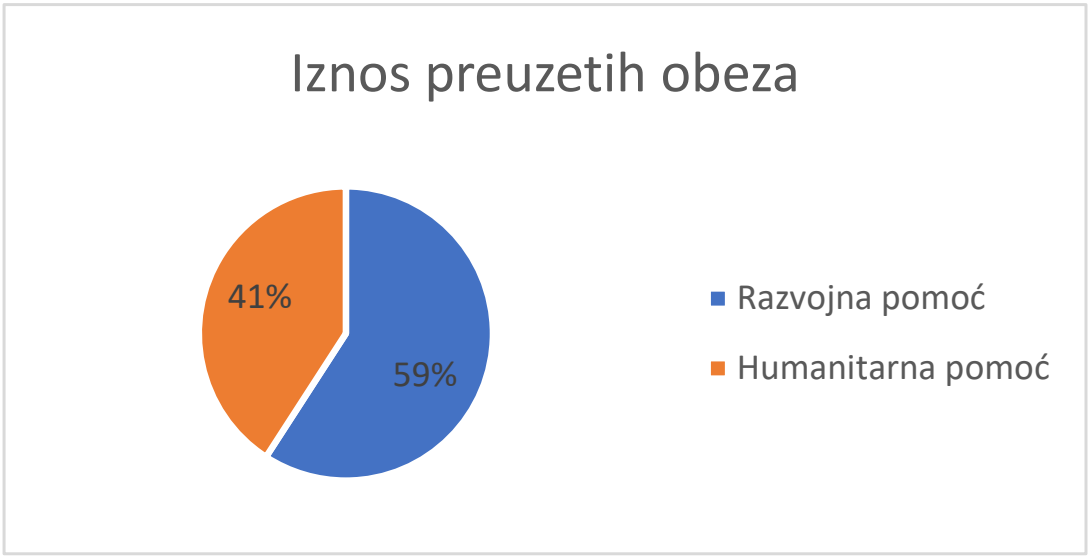
Slijedom zaključaka Europskog vijeća iz lipnja 2021. Komisija je predložila mobilizaciju dodatnih 3 milijarde EUR za izbjeglice i zajednice domaćine u Turskoj za razdoblje 2021.–2023. Prvih 860 milijuna EUR tih sredstava dodijeljeno je krajem 2021. za nastavak potpore u prioritetnim područjima kao što su osnovne potrebe i obrazovanje te upravljanje migracijama i nadzor granica. U 2022. preneseno je 90 milijuna EUR sredstava dodijeljenih 2021. u okviru IPA-e i 50 milijuna EUR dodijeljenih 2021. u okviru HOME-a. Nadalje, za 2022. dodijeljeno je 125 milijuna EUR humanitarne pomoći. Saldo od otprilike 2 milijarde EUR programirat će se 2022. i 2023.

Ukupna pomoć EU-a izbjeglicama u Turskoj od 2011. iznosi gotovo 10 milijardi EUR. To uključuje 6 milijardi EUR u okviru Instrumenta za izbjeglice u Turskoj, od kojih 3 milijarde EUR dolazi iz proračuna EU-a, 3 milijarde EUR su dodatni doprinosi država članica koji su uključeni u proračun EU-a kao vanjski namjenski prihodi.

4. Provedba Instrumenta

Instrument se provodi kao humanitarna i razvojna pomoć. U prvom obroku dodijeljeno je otprilike 1,4 milijarde EUR za humanitarnu, a 1,6 milijardi EUR za razvojnu pomoć. S obzirom na dugotrajnu prirodu krize u Siriji, intervencije financirane iz drugog obroka sve su više usmjerene na aktivnosti socioekonomske potpore i stvaranje prilika za zaradu za život. U drugom obroku za humanitarnu je pomoć dodijeljeno 1,04 milijarde EUR, a za razvojnu pomoć 1,9 milijardi EUR[26].

Raščlamba sredstava za humanitarnu i razvojnu pomoć iz cijelog Instrumenta prikazana je u nastavku:

Potpune informacije mogu se pronaći u tablici projekata dostupnoj na internetu[27].

Programiranje Instrumenta dovršeno je u prosincu 2019., a od kraja 2020. ugovorena je puna operativna omotnica od 6 milijardi EUR, od čega je do kraja 2021. isplaćeno 4,6 milijarde EUR.

Važno je naglasiti da se pomoć pružena u okviru Instrumenta temelji na projektima. Isplate ovise o napretku u provedbi intervencija u okviru Instrumenta.

Posebna se pozornost posvećuje izbjeglicama i tražiteljima azila koji nisu iz Sirije. U intervencije u okviru Instrumenta uvijek se nastoji uključiti lokalne zajednice koje su primile izbjeglice.

Humanitarna pomoć usmjerena je na najranjivije izbjeglice kako bi se na dostojanstven način ispunile njihove osnovne potrebe i kako bi im se pružila zaštita. Njome se putem specijaliziranih agencija i partnera u području zdravlja i obrazovanja u kriznim situacijama odgovara i na nedostatke u pružanju usluga. Humanitarna pomoć EU-a dodjeljuje se u skladu s Europskim konsenzusom o humanitarnoj pomoći iz 2007.[28], u kojem je predviđeno da se EU kao humanitarni čimbenik pridržava načela humanosti, neutralnosti, nepristranosti i

[26]Preostali iznos od 60 milijuna EUR dodjeljuje se administrativnoj i operativnoj potpori za provedbu Instrumenta.
[27] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-02/Facility%20table_January%202022.pdf
[28]Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica.

neovisnosti, kako je utvrđeno u članku 214. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i u Uredbi o humanitarnoj pomoći (br. 1257/96).[29,30]

Unutar humanitarne sastavnice Instrumenta provedeno je ukupno 65 projekata preko 21 partnera u okviru prvog i drugog obroka. Cilj je tih projekata osigurati sredstva za ispunjavanje osnovnih potreba, zaštitu, obrazovanje i zdravstvenu skrb najranjivijim izbjeglicama u Turskoj. U prvom obroku dodijeljene su i ugovorene 1,4 milijarde EUR humanitarne pomoći te isplaćene 1,3 milijarde EUR, a u drugom su obroku ugovorene 1,04 milijarde EUR te je do 31. siječnja 2021. isplaćeno 964 milijuna EUR.

Razvojna pomoć dugoročno doprinosi područjima zdravstva, obrazovanja i socioekonomskog razvoja izbjeglica, posebno u pogledu pristupa javnim uslugama i prilikama za zaradu za život, te komunalne infrastrukture. Usmjerena je i na ranjive skupine te u intervencijama uzima u obzir rodni aspekt, a uključuje npr. zaštitu žena i djevojčica od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te poboljšanje pristupa skrbi u području spolnog i reproduktivnog zdravlja.

Unutar razvojne sastavnice Instrumenta provedba 26 projekata ugovorenih u okviru prvog obroka i dalje dobro napreduje. Od tih projekata 15 se provodi u okviru Regionalnog uzajamnog fonda EU-a za odgovor na sirijsku krizu (EUTF) u ukupnom iznosu od 293 milijuna EUR, uz sredstva koja se izravno dodjeljuju putem Instrumenta pretpristupne pomoći[31].

Isplate partnerima u provedbi dosegnule su 2,22 milijardi EUR od ukupno 3,5 milijardi EUR dodijeljenih za razvojnu pomoć u okviru obaju obroka Instrumenta[32]. U okviru drugog obroka dodijeljenih 1,9 milijardi EUR u potpunosti je ugovoreno u prosincu 2020., od čega je 730 milijuna EUR isplaćeno do kraja prosinca 2021. U okviru razvojne sastavnice Instrumenta postoji 17 ugovora.

Intervencije u okviru Instrumenta po prioritetnom području

O napretku po prioritetnom području u pružanju pomoći koja se financira u okviru oba obroka

[29]Uredba Vijeća (EZ) br. 1257/96 od 20. lipnja 1996. o humanitarnoj pomoći.

[30]Humanitarna pomoć Europske komisije temelji se na godišnjim planovima za pružanje humanitarne pomoći. Okvir za suradnju Komisije i njezinih partnera u području humanitarne pomoći utvrđen je Komisijinim sporazumima o financijskom i administrativnom okviru s međunarodnim organizacijama i okvirnim sporazumima o partnerstvu s nevladinim organizacijama.

[31]Sredstvima Instrumenta pretpristupne pomoći upravlja se u okviru Instrumenta u skladu s pravilima za vanjske aktivnosti sadržanima u drugom dijelu glavi IV. Financijske uredbe i pravilima za njezinu primjenu.

[32]Taj iznos obuhvaća isplate u okviru projekata koje provodi Regionalni uzajamni fond EU-a za odgovor na krizu u Siriji, ali za koje proračun EU-a još nije terećen.

Instrumenta izvješćuje se dvaput godišnje u izvješćima o praćenju Instrumenta[33]:

Obrazovanje

U okviru Instrumenta dodijeljeno je više od 1,5 milijardi EUR za prioritetno područje obrazovanja, uključujući 545 milijuna EUR[34] za obrazovnu infrastrukturu.

U okviru humanitarne sastavnice Instrumenta za obrazovanje je izdvojeno više od 181 milijuna EUR. Program uvjetovane novčane pomoći za obrazovanje (CCTE) i dalje se uspješno provodi. Obitelji izbjeglica primaju dvomjesečna plaćanja kojima se podupire upis u školu i nastava za djecu izbjeglice, uz uvjet da učenici redovito pohađaju nastavu. Program CCTE financira se trenutačno do kolovoza 2022. nakon što je u okviru izmjene proračuna osigurana dodatna novčana potpora od 85 milijuna EUR koju je proračunsko tijelo EU-a dogovorilo u srpnju 2020. Od prosinca 2021. 760 858 djece primilo je barem jednu uplatu iz programa CCTE. Osim toga, djeci su pomogle službe za zaštitu djece kako bi im se osiguralo kontinuirano upisivanje u školu i pohađanje škole, 11 567 djece sudjelovalo je u aktivnostima jačanja društveno-emocionalnih vještina i socijalne kohezije, dok je 351 zaposlenik u školama i 849 roditelja sudjelovalo u UNICEF-ovu osposobljavanju za borbu protiv vršnjačkog nasilja.

Kad je riječ o pomoći za razvoj iz Instrumenta nastavila se dodjela dodatnih izravnih bespovratnih sredstava (tzv. PIKTES[35]) Ministarstvu nacionalnog obrazovanja u iznosu od 400 milijuna EUR. Programom PIKTES pruža se potpora radu Ministarstva na integraciji sirijske djece i njihovu pristupu visokokvalitetnom obrazovanju. Do kraja lipnja 2021. više od 701 000 sirijske djece upisano je u formalno obrazovanje. Od toga je više od 30 000 bilo upisano u predškolske ustanove, više od 322 000 u osnovne škole, 251 323 u ustanove nižeg sekundarnog obrazovanja, a 96 361 u ustanove višeg sekundarnog obrazovanja. Do sredine 2021. za 46 766 djece izbjeglica organizirana je dopunska nastava propuštenog gradiva, a za 60 472 djece izbjeglica dopunska nastava za utvrđivanje gradiva uz potporu Instrumenta. Kad je riječ o potpori nastavnim kapacitetima obrazovnog sustava, od siječnja do lipnja 2021. gotovo 7000 nastavnog i pomoćnog osoblja bilo je zaposleno ili je primalo plaću u okviru programa PIKTES. Tijekom prve polovine 2021. u okviru programa PIKTES osposobljeno je 3500 nastavnika za internetsko poučavanje i pripremu digitalnih obrazovnih materijala.

Broj studenata izbjeglica i studenata iz zajednica domaćina koji su primili stipendije uz potporu Instrumenta za tehničko i strukovno obrazovanje i osposobljavanje (TVET) ili visoka učilišta povećao se za 3700 na gotovo 13 300. Većina tih studenata bile su izbjeglice. Zadržana je rodna ravnoteža. Većina stipendija (oko 12 000) omogućila je učenicima srednjih škola pohađanje tehničkih i strukovnih tečajeva u tehničkim i strukovnim srednjim školama i centrima za strukovno obrazovanje.

Instrumentom se i dalje podupire razvoj obrazovne infrastrukture i smanjuje upisivanje prevelikog broja djece u škole. Znatno se povećao broj obrazovnih ustanova koje su modernizirane ili izgrađene. Veliko postignuće u području modernizacije bilo je postavljanje 8700 pametnih ploča u osnovne i srednje škole. Dosad je potporom iz Instrumenta

[33] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[34] Time je obuhvaćen projekt čiste energije u vrijednosti od 40 milijuna EUR u okviru EUTF-a (FRIT 1).

[35] Promoting Integration of Syrian Kids into the Turkish Education System (hr. „Promicanje integracije sirijske djece u turski obrazovni sustav", „PIKTES").

modernizirano više od 12 000 objekata. Osim toga, izgrađeno je ukupno 117 škola od kojih je 108 već započelo s radom. Cilj je projekta čiste energije ugovorenog u okviru prvog obroka u vrijednosti od 40 milijuna EUR opskrbljivati energijom 120 škola putem dviju solarnih elektrana i krovnih ploča. Dovršene su krovne instalacije za tri škole, a u još 48 škola prosječno je dovršeno 90 % građevinskih radova. Osim toga, u još 41 školi započeli su sanacijski radovi radi povećanja energetske učinkovitosti, a do kraja godine zabilježen je napredak od 70 %.

Zaštita

Za zaštitu je u okviru Instrumenta dodijeljeno ukupno oko 212 milijuna EUR, uglavnom putem projekata u okviru humanitarne sastavnice.

Iz humanitarne sastavnice Instrumenta podupiru se registracija i provjera izbjeglica kako bi se njihov status u Turskoj mogao regulirati te kako bi im se olakšao pristup uslugama. Osim samostalnih intervencija zaštite usmjerenih na otklanjanje nedostataka i odgovaranje na posebne potrebe i ugrožene pojedince, zaštita je uključena i u druge stupove strategije humanitarnog odgovora (osnovne potrebe, zdravstvo i obrazovanje). Opći je cilj bolje riješiti problem ranjivosti izbjeglica, regulirati njihov status i povezati ih sa širom mrežom javnih usluga i usluga UN-a / nevladinih organizacija. Osim toga, projekti financirani iz Uzajamnog fonda EU-a kao odgovora na sirijsku krizu uključivali su pomoć pri prihvatu izbjeglica u društvenim centrima i daljnje upućivanje ranjivih izbjeglica na odgovarajuće službe.

U okviru razvojne sastavnice posebne mjere iz srpnja 2019. krajem 2020. ugovorena je dodjela izravnih bespovratnih sredstava za Ministarstvo obitelji, rada i socijalne skrbi u iznosu od 20 milijuna EUR. Cilj je tog projekta poboljšati pružanje preventivnih i zaštitnih socijalnih usluga najranjivijim izbjeglicama i članovima zajednica domaćina.

Zdravlje

U okviru Instrumenta 800 milijuna EUR dodijeljeno je prioritetnom području zdravstva.

Glavni je stup potpore iz Instrumenta projekt SIHHAT u okviru kojeg su turskom Ministarstvu zdravstva dodijeljena izravna bespovratna sredstva raspodijeljena u dva obroka u iznosu od 300 milijuna EUR odnosno 210 milijuna EUR. Kroz projekt SIHHAT podupiru se napori Ministarstva da osigura besplatan i pravedan pristup zdravstvenoj skrbi za 4 milijuna izbjeglica. Broj funkcionalnih zdravstvenih centara za migrante dosegao je 180, a plaće za 4091 zdravstvenih djelatnika, od kojih je 79 % sirijskog podrijetla, trenutačno se financiraju iz projekta. Brzina provedbe projekta i dalje je zadovoljavajuća i projekt daje konkretne rezultate na terenu. Pričuva za nepredviđene rashode projekta SIHHAT 1 u iznosu od 4,75 milijuna EUR za rješavanje potreba povezanih s bolešću COVID-19 oslobođena je u travnju 2020., a dodatnih 1,6 milijuna EUR dodijeljeno je za oporavak od pandemije bolesti COVID-19 u okviru projekta SIHHAT 2.

Od početka 2021. traje provedba dodatnog projekta SIHHAT 2 (210 milijuna EUR) s Ministarstvom zdravstva kako bi se osigurala usklađenost sa završetkom projekta SIHHAT 1 i nastavak pružanja usluga zdravstvene skrbi izbjeglicama do kraja 2023.

Projekti izgradnje bolnica u Dortyolu/Hatayu i Kilisu gotovo su dovršeni, a napredak je veći od 95 %. Osim toga, u okviru projekta s Razvojnom bankom Vijeća Europe (CEB) u ožujku

2021. započela je provedba ugovora u vrijednosti od 90 milijuna EUR za nabavu dopunske zdravstvene infrastrukture i opreme malih razmjera.

Postoje razlozi za zabrinutost s obzirom na to da je izbjeglicama koji se nalaze izvan pokrajine u kojoj su izvorno registrirani ili nemaju fiksno mjesto boravka pristup zdravstvenim uslugama ograničen na cijepljenje i usluge hitne skrbi. To negativno utječe na izbjeglice bez fiksnog mjesta boravka, sezonske radnike i izbjeglice koji su naseljeni u drugim pokrajinama. Komisija pomno prati promjene politike i nastoji doprijeti do izbjegličke populacije na koju utječu te promjene putem aktivnosti mobilne zdravstvene skrbi u okviru projekta SIHHAT.

Komunalna infrastruktura

U okviru drugog obroka Instrumenta tom prioritetnom području dodijeljeno je 380 milijuna EUR.

Projektima s agencijom Agence Française de Développement (AFD), Svjetskom bankom te Europskom investicijskom bankom (EIB) i Illbankom u okviru Kriznog uzajamnog fonda EU-a za Afriku nastoji se poboljšati pristup i kvaliteta komunalnih usluga u području vodoopskrbe, upravljanja otpadom i otpadnim vodama u područjima koja su najviše pogođena priljevom izbjeglica. Osim toga, projektom u vrijednosti od 25 milijuna EUR s bankom Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) osigurava se rekreacijska infrastruktura za potporu socijalnoj koheziji. U listopadu 2021. dovršena je izgradnja jednog postrojenja za mehaničko-biološku obradu otpada u Gaziantepu u sklopu projekta EUTF-a koji se provodi putem Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP). Na temelju sporazuma o delegiranju potpisanog s EIB-om tijekom 2021. potpisano je i pokrenuto 15 ugovora o radovima u ukupnom iznosu od 42,4 milijuna EUR. Svi ostali projekti još su u pripremi (preispitivanje nacrta, priprema natječajne dokumentacije itd.)

Osnovne potrebe i socioekonomska potpora

Više od 2,83 milijarde EUR dodijeljeno je za osnovne potrebe i socioekonomsku potporu u okviru Instrumenta.

Cilj je intervencija u tom prioritetnom području ispuniti osnovne potrebe najranjivijih izbjeglica te ojačati njihovu otpornost i samostalnost. Time bi se trebao omogućiti postupan prijelaz s ovisnosti o socijalnoj pomoći na veću samostalnost i prilike za zaradu za život.

Više od 2,6 milijuna izbjeglica primilo je u okviru Instrumenta potporu za svoje osnovne potrebe koja im omogućuje dostojanstven život. Većina potpore pruža se od kraja 2016. putem Mreže za hitnu socijalnu pomoć (ESSN), programa humanitarne socijalne pomoći u okviru kojeg se putem sustava debitnih kartica mjesečno isplaćuje novčana potpora za trenutačno više od 1,5 milijuna ranjivih izbjeglica[36]. Tom vodećem programu dodijeljeno je 500 milijuna EUR u okviru drugog obroka Instrumenta, a trenutačno ga provodi Međunarodna federacija Crvenog križa/Crvenog polumjeseca (od travnja 2020.). Uz dodatak od 400 milijuna EUR izvan Instrumenta koji je proračunsko tijelo odobrilo u srpnju 2020. u

[36]Od srpnja 2021. ESSN je prenio najranjivije korisnike (tj. samohrane roditelje, kućanstva s jednom ili više osoba s invaliditetom, kućanstva koja vode starije osobe) u komplementarni program ESSN (C-ESSN) koji financira Glavna uprava za susjedsku politiku i pregovore o proširenju. U travnju 2022. C-ESSN osigurao je pomoć za 363 419 korisnika.

okviru prethodno navedene izmjene proračuna i dodatnih 325 milijuna EUR dodijeljenih krajem 2021. u okviru dodatnog paketa od 3 milijarde EUR za razdoblje 2021.–2023., nastavak potpore ESSN-a osigurava se do prvog tromjesečja 2023.[37]

U okviru drugog obroka Komisija je Ministarstvu obitelji i socijalne skrbi isplatila izravna bespovratna sredstva u iznosu od 245 milijuna EUR kako bi se omogućilo pružanje mjesečne financijske potpore usporedive sa socijalnom pomoći koja se pruža ranjivim pojedincima u okviru turskog sustava socijalne sigurnosti, tj. komplementarnim ESSN-om (C-ESSN). Nakon pripremne faze plaćanja korisnicima započela su u srpnju 2021. i nastavit će se barem do sredine 2022. Projekt se provodi usporedno s ESSN-om i pruža potporu kućanstvima sa samohranim roditeljima, starijim osobama te osobama s invaliditetom ili teškim invaliditetom. Osoblje delegacije EU-a i terenskog ureda ECHO-a održava redovite sastanke radi koordinacije usporedne provedbe ESSN-a i C-ESSN-a.

Dodatna socioekonomska potpora i dalje se pruža izbjeglicama s profilom koji bi im mogao omogućiti pristup tržištu rada. Tom se potporom nastoji povećati zapošljivost izbjeglica te se omogućuju strukovno osposobljavanje i stjecanje vještina, jezični tečajevi, savjetovanje pri traženju posla, programi osposobljavanja na radnom mjestu i pojednostavnjenje postupka izdavanja radnih dozvola kako bi se pružila potpora sirijskim izbjeglicama i zajednicama domaćinima. U suradnji s Turskom organizacijom za razvoj malog i srednjeg poduzetništva (KOSGEB) i Turskom razvojnom i investicijskom bankom (TKYB) novoosnovanim i postojećim poduzećima sirijskih izbjeglica i zajednica domaćina dodjeljuju se i mali iznosi bespovratnih sredstava namijenjenih za poduzetnike i poduzetničko osposobljavanje. Svjetska banka trenutačno provodi dodatan projekt kojim se podupiru razvoj i provedba modela socijalnog poduzetništva u kojem su žene na vodećim položajima kako bi se ranjivim sirijskim ženama izbjeglicama i Turkinjama pružila održiva djelatnost koja donosi zaradu. Dva dodatna projekta usmjerena su na potporu zapošljavanju u poljoprivredi. Projekti bi trebali trajati najkasnije do sredine 2025.

Upravljanje migracijama

U tom prioritetnom području iz Instrumenta su u okviru prvog obroka financirana dva projekta ukupne vrijednosti 80 milijuna EUR.

U prvom je projektu potpora EU-a namijenjena povećanju kapaciteta turske obalne straže za obavljanje operacija potrage i spašavanja. Cilj drugog projekta bio je pružiti potporu Glavnoj upravi za upravljanje migracijama (DGMM) u upravljanju vraćanjem iz EU-a. Oba su projekta dovršena.

Rodni aspekti u projektima u okviru Instrumenta

Kad je riječ o rodnoj ravnopravnosti i jačanju položaja žena Komisija je predana provedbi Akcijskog plana EU-a za ravnopravnost spolova III. pod nazivom „Zajedno prema rodnoj ravnopravnosti u svijetu u razdoblju 2021.–2025.”[38]. U tom su kontekstu promicanje, zaštita i ostvarenje ljudskih prava za žene i djevojčice, rodna ravnopravnost i jačanje položaja žena i djevojčica glavni prioriteti i ciljevi EU-a na kojima se temelje intervencije Instrumenta.

[37] https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries

[38] https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_en.pdf

Konkretno, mjere iz humanitarne sastavnice Instrumenta temelje se na rodnoj politici Glavne uprave ECHO iz 2013. „Rod u humanitarnoj pomoći – različite potrebe, prilagođena pomoć". To podrazumijeva pozivanje partnera da provedu rodnu analizu na početku programa, prilagode oblik i provedbu programa diferencijalnim rizicima i mogućnostima s kojima se rodne skupine suočavaju te da o rezultatima izvješćuju s pomoću podataka raščlanjenih s obzirom na spol.

Kao rezultat toga, rodna pitanja uzimaju se u obzir u svim projektima financiranima iz Instrumenta te se uključuju među najvažnija pitanja. Kad je riječ o humanitarnoj sastavnici uvedeno je mjerilo rodne i dobne ravnopravnosti. Intervencije u okviru Instrumenta oblikovane su tako da promiču pružanje jednakih mogućnosti ženama i muškarcima, djevojčicama i dječacima. Za potrebe praćenja prikupljaju se podaci razvrstani po spolu. Revidiranim okvirom za rezultate, koji je pokrenut 2020., i dalje se raščlanjuju podaci iz svih relevantnih pokazatelja (76 pokazatelja) po spolu, kako se izvješćuje dvaput godišnje u izvješću o praćenju Instrumenta. Rodno osviještena politika kombinira se s namjenskim aktivnostima koje su osmišljene kako bi se osigurao napredak u tom području. U okviru Instrumenta surađuje se s partnerima u provedbi koji imaju veliko iskustvo s tim pristupom i mogućnost otvaranja dijaloga s turskim vlastima. Ti su partneri Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF), UN Women, UNFPA i Međunarodna organizacija rada (ILO).

Kao poseban doprinos pravima u području spolnog i reproduktivnog zdravlja Instrument je premašio svoj cilj u pogledu savjetovanja u vezi s prenatalnom skrbi. Ukupno 97 % žena izbjeglica sudjelovalo je u jednom savjetovanju u vezi s prenatalnom skrbi ili više njih, a većina ih je sudjelovala u trima savjetovanjima ili više njih. Osim toga, postotak žena koje su nedavno rodile i koje su sudjelovale u barem jednom savjetovanju o postnatalnoj skrbi povećao se zahvaljujući potpori iz Instrumenta za 50 % od 2018., a udio žena izbjeglica u reproduktivnoj dobi koje izražavaju nezadovoljenu potrebu za uslugama reproduktivnog zdravlja smanjio se za 18 %. Zdravstvene usluge izbjeglicama pružaju se u okviru projekta SIHHAT u oko 180 zdravstvenih centara za migrante diljem Turske.

5. Praćenje i evaluacija

Sustav praćenja i evaluacije Instrumenta osmišljen je tako da se uvodi postupno i stalno unapređuje.

Nadzor

Okvir za rezultate Instrumenta odražava strateški okvir samog Instrumenta, kao i mjere koje se provode u okviru Instrumenta i njihove logičke okvire. Najnoviji okvir za rezultate i teorija promjene Instrumenta izneseni su Upravljačkom odboru Instrumenta u prosincu 2021. Izvješćivanje o postignućima Instrumenta nastavilo se dvaput godišnje u okviru sveobuhvatnog izvješća o praćenju Instrumenta. Najnovije izvješće koje obuhvaća razdoblje do lipnja 2021. dostupno je na internetskim stranicama Glavne uprave za susjedsku politiku i pregovore o proširenju[39].

[39] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

U provedbi zadaća praćenja i izvješćivanja u okviru Instrumenta Komisiji i dalje pomaže tim za tehničku pomoć (SUMAF[40]).

Do kraja prosinca 2021. završena je 193 misija za praćenje: provedeno je šest misija za praćenje usmjerenih na rezultate, 72 misije za tehničku pomoć i 115 provjera na terenu/misija za praćenje; 65 % tih misija bilo je usmjereno na ugovore u okviru izravnog upravljanja.[41]

Praćenje aktivnosti koje se financiraju u okviru planova za pružanje humanitarne pomoći provelo je osoblje Glavne uprave ECHO raspoređeno u Turskoj i regionalni ured te glavne uprave u Ammanu kao i osoblje iz njezina sjedišta koje je došlo u posjet radi praćenja. Do kraja veljače 2021. završena je 90 misija za praćenje.

Evaluacija

Strateška evaluacija u sredini programskog razdoblja

Strateškom evaluacijom Instrumenta u sredini programskog razdoblja obuhvaćeno je razdoblje osmišljavanja, oblikovanja i provedbe prvog obroka, od njegova početka krajem 2015. do početka 2021. kad je evaluacija dovršena. U cjelokupnoj ocjeni evaluacije navedeno je da je Instrument jedinstven u pogledu razmjera i dosega, brzo je mobiliziran i uvelike je ogovorio na potrebe izbjeglica. Znatno je pridonio osnovnim potrebama izbjeglica i omogućio brže širenje državnih zdravstvenih i obrazovnih usluga nego što bi to inače bio slučaj. Evaluacijom je utvrđeno da je suradnja Instrumenta s partnerima iz vlade, unatoč ponekad zahtjevnim okolnostima, dobro funkcionirala te da ga se na temelju praktične potpore i solidarnosti s izbjeglicama u Turskoj može smatrati modelom za operacije povezane s izbjeglicama. Evaluacijom je utvrđeno da unatoč tome što je prelazak iz kriznog stanja u razvoj uglavnom protekao bez poteškoća, nesigurnost u pogledu budućeg financiranja ugrozila je sposobnost učinkovitog planiranja. U izvješću se zaključuje da je potrebno učiniti više kako bi se doprlo do nekih izbjeglica za koje je najmanje vjerojatno da će pristupiti pomoći te se preporučuje veći pristup uslugama za zapostavljene izbjeglice i mjere za ublažavanje socijalnih napetosti za izbjeglice. Izvješće sadržava i kratak sažetak i odjeljak o odgovoru Instrumenta na pandemiju bolesti COVID-19. Izvješće je u lipnju 2021. predstavljeno Upravljačkom odboru, a široj javnosti početkom srpnja. Pojedinosti o evaluaciji dostupne su na sljedećoj poveznici:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-

6. Revizija

Nakon objave Tematskog izvješća Europskog revizorskog suda[42] o Instrumentu u studenome 2018. Komisija je nastavila provoditi njegove preporuke. Ostvaren je dobar napredak u pogledu svih preporuka, posebno u pogledu razvoja strategije prelaska, komplementarnosti mehanizama mobiliziranih u okviru Instrumenta i smanjenja neizravnih troškova potpore.

[40] Tehnička pomoć za potporu praćenju mjera koje se financiraju u okviru Instrumenta za izbjeglice u Turskoj – IPA/2018/393-877

[41] Kumulativni podaci, iz 2017.

[42] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_HR.pdf

7. Komunikacija i vidljivost

Komunikacijska strategija iz 2017. ostaje opći okvir za komunikacijske aktivnosti u cilju povećanja vidljivosti djelovanja koja se financiraju iz Instrumenta.

Nekoliko televizijskih epizoda pod nazivom „Novi početak" emitirano je na kanalu CNNTurk s deset različitih priča iz života zajedno s projektima u okviru Instrumenta. Epizode su stavljene na kanal na YouTubeu delegacije EU-a s titlovima na engleskom jeziku te su dostupne i kao popis videozapisa. Provedeno je kvantitativno ispitivanje kako bi se procijenila percepcija javnosti (uključujući i percepciju izbjeglica) o potpori EU-a izbjeglicama u Turskoj. U sklopu pružanja humanitarne pomoći putem Instrumenta EU je zajedno sa svojim partnerskim organizacijama proizveo i distribuirao razne komunikacijske proizvode usmjerene na publiku iz EU-a i Turske, uključujući osam videozapisa, tri lokalna priopćenja za medije s medijskom pokrivenošću u Turskoj i jednu priču na blogu.

Događanja i svečanosti

Povodom Svjetskog dana izbjeglica tajništvo Instrumenta bilo je domaćin jednotjednog internetskog filmskog festivala na kojem su se prikazivali filmovi o životima izbjeglica. Riječ je o različitim aspektima života izbjeglica, primjerice o njihovim putovanjima u nova i njima nepoznata mjesta, preprekama s kojima su se suočavali u izgradnji novog života istodobno pokušavajući zadržati svoj identitet u novoj zemlji, kao i njihova iskustva u izgradnji novih odnosa i suočavanja s novim izazovima. Filmovi su bili dostupni za internetski prijenos u cijeloj Belgiji od 20. do 26. lipnja 2021. te su uključivali dokumentarne i igrane filmove, kao i kratke filmove te srednje duge i duge priloge[43]. Istodobno je Delegacija EU-a u Ankari organizirala projekcijsko mapiranje u tornju Galata u Istanbulu. Videozapisi tog događanja, kao i promidžba filmskog festivala, objavljeni su na kanalima društvenih mreža delegacije EU-a i Glavne uprave za susjedsku politiku i pregovore o proširenju.

Događanja i misije organizirani su u nekoliko gradova, a na njima su sudjelovali voditelj delegacije, zamjenik voditelja delegacije i voditelj operacija. Nadalje, provedbeni partneri pripremili su događanja, priče, videozapise i publikacije. To je uključivalo svečanost sadnje drveća u školi izgrađenoj sredstvima EU-a, svečanost predaje vozila hitne pomoći Ministarstvu zdravstva, videozapise nastale u sklopu projekta SIHHAT, kao i priče o projektima koji su u okviru Instrumenta realizirani zajedno s Razvojnom bankom Vijeća Europe (CEB), *Međunarodnom federacijom društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (IFRC)*, Programom Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP), Svjetskom bankom i drugim partnerima. Priče su objavljivali provedbeni partneri na svojim kanalima na društvenim mrežama, a delegacija EU-a ih je podijelila.

Medijska prisutnost

Za konferenciju o Siriji 2021. organizirana je kampanja na društvenim medijima s videozapisima o sektorima obuhvaćenima Instrumentom, kao i prijenos uživo na Facebooku i Twitteru na engleskom i turskom jeziku. Izrađeno je pet videozapisa o pet sektora Instrumenta koji su podijeljeni na računima na društvenim mrežama. Nadalje, na internetskim stranicama delegacije EU-a objavljene su dvije priče o zdravstvenim uslugama i izgradnji bolnica.

[43] https://unheardstories.eu/

U siječnju 2022. u Turskoj, Njemačkoj, Italiji, Švedskoj, Portugalu i Poljskoj provedena je opsežna digitalna kampanja #PowerToBe u kojoj je predstavljena Mreža za hitnu socijalnu pomoć (ESSN). Kampanja se provodila na društvenim mrežama i u nju su bile uključene utjecajne osobe, utjecajne osobe na mikro razinama te partneri zaduženi za odnose s javnošću ili medije.

8. Zaključci i sljedeći koraci

Tijekom 2021. ostvaren je važan napredak u provedbi Instrumenta. Ugovorena je puna operativna omotnica Instrumenta te je isplaćeno više od 4,6 milijarde EUR. Instrument je nastavio pružati neophodnu pomoć izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj.

Sljedeći su koraci:

- *nastavak djelotvorne provedbe svih projekata u korist izbjeglica i zajednica domaćina u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja,*
- *praćenje i provedba preporuka iz evaluacije u sredini programskog razdoblja,*
- *nastavak komunikacijskih aktivnosti povezanih s Instrumentom,*
- *organizacija sastanaka Upravljačkog odbora Instrumenta u proljeće i jesen 2022.,*
- *programiranje i provedba dodatne potpore izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj kako bi se osigurala održivost postignuća u okviru Instrumenta.*